

ZAGADNIENIA DOSKONALENIA OWIEC

ZAKOŃCZENIE PIERWSZEGO ETAPU PRACY NAD WYTWORZENIEM MERYNOSA WEŁNISTEGO TYPU JEDRZYCHOWICKIEGO

STANISŁAW JEŁOWICKI

Wyższa Szkoła Rolnicza w Krakowie
Zakład Hodowli Owiec

Kierownik: *prof. dr St. Jełowicki*

DONIESIENIE

Hodowla owiec merynosowych odgrywa ważną rolę w owczarstwie krajowym.

Pogłowie owiec merynosowych uratowane z pożogi wojennej posiadało w roku 1945 według obliczeń szacunkowych, zaledwie około 100 000 sztuk owiec-matek.

Aczkolwiek pogłowie tej rasy odznaczało się stosunkowo dobrym wyrównaniem cech pokroju i wełny (AB), doskonałym przystosowaniem do warunków hodowli wielkostadnej oraz dość wczesnym dojrzewaniem, to jednakże produkcja wełny, na skutek niedostatecznego owełnienia brzuchów owiec, była stosunkowo niska i wynosiła średnio w roku od maciorki dorosłej 4 kg.

W latach 1947—1954 dla powiększenia stanu owiec w Polsce sprowadzono około 20 000 maciorek rasy merynos z odpowiednią liczbą tryków, z tego z NRF około 12 000 maciorek, wśród których znajdowało się ponad 3000 wełnisto-mięsnych i około 9000 wirtembergów, a ze Związku Radzieckiego importowano ponad 8000 maciorek użytkowych rasy kaukaskiej.

Niemieckie merynosy wełnisto-mięsne były zbliżone swym wyglądem i typem do merynosów polskich, lecz posiadały nieco lepiej obrośnięte partie brzuchów. Wirtembergi charakteryzowały się wełną sortymentu B, dość wysadną i posiadały stosunkowo duże figury, jednakże z pewnymi błędami w pokroju.

Natomiast merynosy kaukaskie przedstawiały całkiem odrębny typ owiec, wyspecjalizowany w kierunku użytkowości wełnistej, a więc odznaczały się późniejszym dojrzewaniem somatycznym, dość dużą fałdistością skóry, wełną sortymentu A—AB, dobrze porastającą cały tułów i brzuchy. Wydajność wełny w odroście rocznym wynosiła średnio od maciorki około 6 kg. Figury tych owiec były dość głębokie, o mocnej kości, lecz o wąskiej piersi, spadzistych zadach, gorsetach i wadliwym ustawieniu kończyn.

Mając na uwadze podniesienie produkcji wełny u merynosów krajowych oraz doprowadzenie całego pogłowia tej rasy do pożądanego wyrównania zaistniała konieczność przeobrażenia merynosów wirtemberskich i kaukaskich na typ owiec bardziej zbliżony wymaganiami i wyglądem do merynosów rodzimych.

Jako najlepszą metodę dla wytworzenia pożądanego typu z pogłowia maciorek wirtemberskich uznano stałe używanie do rozplodu tryków rasy merynosa polskiego.

Na temat sposobów prowadzenia prac hodowlanych nad merynosami kaukaskimi zdania w Polsce były i są jeszcze nadal podzielone. Niektórzy selekcjonerzy uważają za słuszne, by hodowlę tej rasy prowadzić w czystości krwi, drudzy próbowali trykami tej rasy doskonalić merynosy polskie dla podniesienia produkcji wełny, a inni maciorki kaukaskie krzyżowali z trykami merynosa polskiego. Do chwili obecnej zarówno badania naukowe jak i obserwacje z praktyki nie wskazywały właściwych dróg najtrafniejszego wykorzystania w Polsce importowanych merynosów kaukaskich. Ogólnie jednakże zarzuca się owcom tej rasy wadliwą budowę i tym samym niedostateczną użytkowość mięsną, z których to przyczyn ta rasa owiec nie zdobyła sobie wielu sympatyków w naszym kraju.

Celem więc podjętej pracy było wytworzenie na podkładzie maciorek kaukaskich, przez dwukrotne skojarzenie ich z trykami merynosa polskiego, nowego typu owcy odznaczającego się dobrą użytkowością wełnistą, a w drugiej kolejności również mięsną, przy zachowaniu zbliżonych cech pokroju do merynosa rodzimego.

Potrzeby owczarstwa merynosowego wymagają wytworzenia i utrzymania w kraju chociaż jednego stada zarodowego merynosa wełnistej, o wełnie szlachetnej, gęstej i wyrównanej. Tryki z takiej owczarni są potrzebne dla doskonalenia stad merynosowych w kierunku wełnistym, jak również mogą odegrać poważną rolę przy obecnie zapoczątkowanych pracach nad wytworzeniem owiec o wełnie typu Corriedale czyli anglo-merynosów.

Ponadto przeprowadzone badania mają wskazać właściwy schemat krzyżowania maciorek użytkowych rasy kaukaskiej sprowadzonych do Polski, w celu przeobrażenia tej rasy na pożądaný typ. Z tych też wzglę-

dów nie założono krzyżowania odwrotnego tj. kojarzenia maciorek polskich z trykami kaukaskimi.

Badania nad wytworzeniem nowego typu owcy merynosowej przeprowadzono w latach 1954—1963 w gospodarstwie Jędrzychowice, przynależnym do POHZ Osowa Sień powiat Wschowa.

Materiał wyjściowy stanowiły trzyletnie (po odkarmieniu pierwszego jagnięcia) maciorki użytkowe rasy kaukaskiej, sprowadzone w 1952 roku do Polski. W czerwcu 1954 roku wybrano w owczarni PGR Oława, posiadającej ówczesnie około 400 matek importowanych — 210 maciorek, które następnie przerzucono do Jędrzychowic. Do stanówki użyto 5 tryków z owczarni Dobrzyniewo, pochodzących po ojcach z NRF, od matek merynos polski — nr 177, 210, 219, oraz ze stada Długie Stare — nr 507 i 510.

Grupę kontrolną stanowiły owce odpowiednich roczników stada zarodowego merynosa krajowego, prowadzonego od 1954 roku w Jędrzychowicach równoległe i w tych samych warunkach chowu. Stado to zostało przerzucone do Jędrzychowic z PGR Długie Stare i stanowiło wartościowy materiał poniemiecki.

W roku 1958 sprzedano wszystkie wyjściowe maciorki kaukaskie, a dalsze obserwacje oparto na ich potomstwie.

Oba stada w Jędrzychowicach należycie żywiono, pielęgnowano i utrzymywano, w czym duże zasługi położył dyrektor Ośrodka inż. Edmund Apolinarski, zapewniając właściwe pomieszczenia i pasze dla owiec, oraz wybitny brygadier owczarni — Franciszek Klauza, otaczając owce staranną opieką.

Tabela 1 ilustruje pogłowie maciorek obu stad. Natomiast tabela 2 wskazuje procent maciorek pozostawionych do remontu w stosunku do wszystkich z danego rocznika w latach 1958—1962. Jak wynika z tej tabeli średni procent pozostawionych maciorek do remontu wynosił w stadzie doświadczalnym (Jędrzychowice II) — 45,6%, a w stadzie kontrolnym (Jędrzychowice I) — 40,4%, co wskazuje na ostrzejszą selekcję w stadzie kontrolnym.

Z tabeli 3 dowiadujemy się, że żywe wagi maciorek radzieckich w stosunku do grupy kontrolnej były niższe o 13%, natomiast u przystępek młodszych roczników różnice te są znacznie mniejsze. Z tej tabeli wynika również, że maciorki radzieckie były niższe w kłębie, węższe w barkach i biodrach, miały mniejszy obwód klatki piersiowej, lecz znacznie mocniejszą kość. W potomstwie dalszych generacji krzyżówkowych różnice w cechach pokroju maleją, a w niektórych pomiarach wartości się wyrównują.

Stwierdzono, że upadki jagniąt od urodzenia do 100 dni wynosiły średnio za 7 lat (1956—1962) w stadzie doświadczalnym 1,28%, a w sta-

Tabela 1

Skład pogłowia matek stad podstawowych z dnia 1 stycznia każdego roku
The number of the ewes in a basic flock per 1.I. of each year

Rok	Stado doświadczalne Jędrzychowice II				Stado kontrolne Jędrzychowice I			
	liczba matek		w tym przystępek		liczba matek		w tym przystępek	
	sztuk	%	sztuk	w % całego stada	sztuk	%	sztuk	w % całego stada
1954	210	100	—	—	344	100	—	—
1955	206	98	—	—	328	95	—	—
1956	248	118	61	25	382	111	122	32
1957	261	124	80	31	366	106	104	28
1958	167	80	62	37	323	94	93	29
1959	211	100	61	29	367	106	95	26
1960	233	111	35	15	375	109	71	19
1961	268	128	59	22	387	112	85	22
1962	259	124	52	20	387	112	75	19
1963	286	136	55	19	347	101	72	20
1964	243	116	70	29	366	106	113	31
Średnio	221		59,5	25,2	361		92,2	25,4

Tabela 2

Liczba macierek pozostawionych do remontu w stosunku do wszystkich z rocznika w latach 1958—1962

The number of selected ewes in relation to the total number of them of one year during the 1958—1962 period

Rok	Stado doświadczalne Jędrzychowice II				Stado kontrolne Jędrzychowice I			
	liczba macierek odchowanych		liczba wyselekcjonowanych do remontu stada		liczba macierek odchowanych		liczba wyselekcjonowanych do remontu stada	
	sztuk	w % do stanu matek	sztuk	%	sztuk	w % do stanu matek	sztuk	%
1958	134	52,2	61	45,5	230	62,4	95	41,2
1959	78	47,5	35	44,8	178	55,0	71	39,8
1960	111	52,3	59	53,1	199	53,3	85	42,7
1961	116	49,8	52	44,8	186	49,8	75	40,3
1962	135	50,6	55	40,7	191	50,1	72	37,7
średnio		50,5		45,6		54,5		40,4

dzie kontrolnym 1,88% — co świadczyłoby o lepszej zdrowotności owiec stada doświadczalnego.

Badania nad wzrostem jagniąt wykazały we wszystkich generacjach krzyżówkowych nieco lepszy wzrost w okresie ssania aniżeli u kontrolnych; w późniejszym wieku jagnięta ze stada kontrolnego wykazują szybszy wzrost. Zjawisko to można wytłumaczyć wpływem lepszej mleczności owiec rasy kaukaskiej.

Średni przyrost w grupie doświadczalnej wynosił w okresie od urodzenia do 120 dni — 234 g na dobę, a w grupie kontrolnej był nieco niższy i wynosił — 220 g.

Tabela 3

Wagi żywe (kg) i pomiary biometryczne (cm)
maciorek radzieckich, polskich i krzyżówek

Body weights (kg) and biometrical measurements (cm)

Pomiary		1956 r		Przystępki z rocznika				
		maciorki		1956		1962		
		radziec- kie	polskie kon- trolne	krzy- żówka F ₁	kon- trolne	F ₂	F ₂ × F ₂	kon- trolne
		188	40	78	40	35	19	40
Waga żywa	$\bar{X}$	49,6	56,2	47,3	51,2	56,4	55,4	59,5
	σ	1,59	6,40	4,62	4,11	4,35	4,29	5,09
	V	3,20	11,39	9,77	8,03	7,71	7,74	8,55
Szerokość głowy	$\bar{X}$	13,1	13,4	12,2	12,8	12,7	12,8	12,2
	σ	1,14	0,59	0,48	0,78	0,74	0,60	0,59
	V	8,72	4,43	3,94	6,06	5,84	4,70	4,82
Długość głowy	$\bar{X}$	22,9	22,1	22,8	22,9	25,4	25,2	25,6
	σ	2,23	1,24	0,98	1,22	0,95	1,23	1,03
	V	9,75	5,63	4,31	5,32	3,75	4,87	4,01
Wysokość w kłębie	$\bar{X}$	64,3	68,2	63,8	65,7	67,6	67,5	67,6
	σ	2,82	2,77	2,37	2,89	2,55	2,95	2,35
	V	4,38	4,05	3,71	4,40	3,33	2,89	3,48
Wysokość w krzyżu	$\bar{X}$	64,4	67,5	63,6	66,0	68,6	68,7	69,0
	σ	2,97	2,52	2,38	2,70	2,21	2,51	2,19
	V	4,61	3,73	3,74	4,09	3,22	3,66	3,18
Długość skośna	$\bar{X}$	69,4	70,3	66,0	67,6	61,6	61,1	61,3
	σ	3,26	2,71	2,54	3,10	1,93	2,51	2,46
	V	4,69	3,85	3,84	4,59	3,13	4,11	4,02
Szerokość w barkach	$\bar{X}$	20,0	22,0	21,4	21,7	21,3	21,5	23,2
	σ	1,33	1,53	1,89	2,15	1,26	1,81	3,08
	V	6,66	6,94	8,83	9,91	5,91	8,40	13,27
Szerokość w biodrach	$\bar{X}$	25,0	27,3	25,0	27,0	26,0	25,9	26,8
	σ	2,18	1,95	1,65	1,85	1,38	1,61	1,76
	V	8,71	7,16	6,60	6,87	5,32	6,23	6,57
Głębokość klatki piersiowej	$\bar{X}$	32,1	32,1	29,8	31,0	31,5	31,0	31,4
	σ	2,34	1,37	2,17	1,72	1,38	1,08	2,13
	V	7,30	4,26	7,26	5,56	4,38	3,48	6,79
Obwód klatki piersiowej	$\bar{X}$	92,5	97,2	88,7	92,1	94,2	92,0	96,8
	σ	4,16	4,16	3,99	3,67	3,41	3,35	3,74
	V	4,49	4,28	4,50	3,98	3,62	3,64	3,86
Obwód nadpęca	$\bar{X}$	9,2	8,6	8,3	8,2	9,4	9,3	9,5
	σ	0,58	0,46	0,46	0,46	0,58	0,540	0,58
	V	6,38	5,34	5,49	5,64	6,20	5,77	6,13

Przeprowadzone uboje kontrolne jagniąt-tryczków (po 6 sztuk z obu stad), będących w wieku 120 dni (nieopasane i losowo wybrane, z urodzenia w jednym tygodniu) — nie wykazały istotnych różnic w wydajności rzeźnej ani w procencie wyrębów cenniejszych partii w stosunku do ciężaru tuszek.

Jagnięta krzyżówkowe osiągnęły w chwili uboju średnią wagę żywą 33,8 kg, a merynosa krajowego 31,3 kg.

Tabela 4

Użytkowość wełnista maciorek
The wool production of ewes

Wyszczególnienie	1956 rok		Przystępki z rocznika					F ₂ + + F ₂ × F ₂
	maciorki starsze		1956		1962			
	ra- dzieckie	polskie	krzy- żówka	kon- trolne	F ₂	F ₂ × F ₂	kon- trolne	
Wyniki laboratoryjnej oceny wełny								
Cała owca								
Długość w cm	$\bar{X}$	7,37	6,69	9,29	8,07	6,55	7,98	8,55
	σ	2,07	1,91	2,91	2,20	2,60	2,85	2,34
	V	28,09	28,55	31,32	27,26	39,69	35,71	27,37
Grubość w μ	$\bar{X}$	19,42	20,80	22,00	22,52	19,82	20,48	21,08
	σ	4,58	4,64	4,94	4,96	4,60	4,90	5,02
	V	23,58	22,31	22,45	22,02	23,21	23,93	23,81
Rendement	%	43,53	41,51	39,54	43,20	49,92	53,33	47,92

Wyniki oceny na podstawie dokumentacji hodowlanej

Wydajność wełny potnej w kg	$\bar{X}$	5,9	4,2	5,5	5,1	6,5	6,3	6,4	6,4
	σ	0,94	0,67	0,93	0,73	0,83	0,90	0,89	0,84
	V	15,93	15,95	17,04	14,78	10,75	14,24	13,84	13,13
Wysadność na boku cm	$\bar{X}$	6,3	5,6	7,3	6,0	6,9	6,8	7,8	6,9
	σ	0,62	0,44	1,27	0,97	0,76	0,84	0,91	0,80
	V	9,78	7,91	17,43	16,16	10,94	12,35	11,61	11,59
Wysadność na brzuchu cm	$\bar{X}$	4,4	1,8	2,9	2,4	5,0	5,1	5,8	5,1
	σ	0,67	1,09	0,76	0,77	1,03	0,91	0,89	0,98
	V	15,12	60,55	26,21	15,24	20,50	17,85	15,49	19,22
Wydajność g wełny na kg wagi żywej	$\bar{X}$	121,5	73,3	118,1	100,0	115,7	114,1	107,7	115,2
	σ	23,33	11,18	18,87	16,52	10,86	16,02	12,77	12,77
	V	19,20	14,85	15,98	16,52	9,39	14,04	11,86	11,09

Tabela 4 charakteryzuje użytkowość wełnistą materiału wyjściowego z roku 1956 oraz dla przystępek z rocznika 1956 i 1962. Jak wynika z tej tabeli średnia wydajność wełny potnej maciorek radzieckich wynosiła 5,90 kg, a w roku 1964 średnia stada doświadczalnego — i to maciorek

Tabela 5

Wydajność i wysadność wełny na podstawie strzyży w 1964 r.

Fleece weight and staple length in 1964 year

Wyszczególnienie	Stado krzyżówkowe			Stado merynosa polskiego		
	maciorki ogółem 243 ¹⁾	maciorki starsze 173 ¹⁾	przystępki 70 ¹⁾	maciorki ogółem 366 ¹⁾	maciorki starsze 253 ¹⁾	przystępki 113 ¹⁾
Wydajność wełny w kg	6,00	5,85	6,36	5,69	5,33	6,50
Wysadność wełny na boku cm	7,14	6,80	7,96	7,22	6,82	8,13
Wysadność wełny na brzuchu cm	4,66	4,21	5,76	4,58	3,92	6,05

¹ Liczba sztuk

starszych — wynosi 5,85 kg, a zatem wydajność utrzymała się na tym samym poziomie. Natomiast w stadzie kontrolnym wydajność była niższa o około 0,5 kg. Przystępki z rocznika 1962 stada doświadczalnego w tym samym roku osiągnęły średnio 6,36 kg, a w stadzie kontrolnym 6,50 kg. Średnia wydajność wełny dla wszystkich macierek stada krzyżówkowego wynosiła 6,00 kg, a dla merynosa polskiego 5,69 kg. Zauważa się w stadzie kontrolnym podniesienie wydajności wełny ze średniej 4,2 kg w roku 1956 do 5,33 w 1963 roku dla matek starszych. W stadzie doświadczalnym stwierdzono wyższą wydajność wełny w przeliczeniu na 1 kg żywej wagi niż w stadzie kontrolnym.

Również z tabeli 4 dowiadujemy się, że średnia wysadność wełny na boku u macierek radzieckich była wyższa niż u polskich odpowiedniej grupy wieku. U przystępek F_1 w dalszym ciągu jest ona wyższa niż u przystępek merynosa krajowego; natomiast u przystępek z rocznika 1962 stwierdza się wyższą wysadność w stadzie kontrolnym niż w krzyżówkowym.

Wysadność na brzuchu u macierek radzieckich była znacznie wyższa aniżeli u polskich. U przystępek pierwszego pokolenia krzyżówkowego wyraźnie wysadność ta obniża się, lecz jest wyższa niż u przystępek merynosa polskiego. U przystępek z rocznika 1962 stwierdza się w obu stadach wysadność przekraczającą nawet wyjściowe wyniki macierek radzieckich.

Grubość wełny macierek radzieckich, jak również i ich generacji potomnych wykazuje niższe wartości aniżeli u macierek polskich przy podobnym wskaźniku zmienności (V).

Tabela 5 przedstawia średnie wyniki oceny run przystępek obu stad roczników 1958 i 1962 przeprowadzonej przez Pracownię Oceny Run w Łodzi. Jak wynika z tej tabeli wydajność wełny potnej jest nieco

Tabela 6

Srednie wyniki oceny run przystępek stada doświadczalnego i kontrolnego
(dokonanej przez Stację Oceny Run w Łodzi)

Average results of hoggets fleece appraisal of the experimental and control flocks,
carried out by the Fleece Appraisal Station in Łódź

Cechy wełny	Rocznik 1958				Rocznik 1962			
	doświadczalne			kontrol- ne	doświadczenie			kontrol- ne
	F ₁	F ₂	F ₁ +F ₂		F ₂	F ₂ ×F ₂	F ₂ + +F ₂ ×F ₂	
Ciężar wełny potnej w kg	5,31	5,36	5,34	5,21	6,16	6,02	6,12	6,01
Ciężar wełny czystej w kg	2,20	2,20	2,20	2,16	2,88	2,82	2,87	2,87
W % do wełny czystej w gr. dośw. z 1958	100	100	100	98	130	127	129	129
Rendement w % % sortymentu —	41,4	41,0	41,2	40,0	46,7	46,8	46,8	48,0
— 70	—	—	—	—	35,1	24,0	31,4	0,5
— 64	31,3	17,3	24,6	17,9	52,5	58,7	54,6	72,9
— 62	59,0	64,1	56,0	68,6	12,4	15,5	13,4	21,8
— 60	9,6	18,4	19,3	13,5	—	1,4	0,5	—
— 58	1,0	0,2	0,1	—	—	0,4	0,1	—
Wyrównanie sortymentu w pkt.	14,4	18,8	16,4	16,2	24,5	24,7	24,6	23,6
Wyrównanie sortymentu w % do 25 pkt.	57,6	75,2	65,6	64,8	98,0	98,8	98,4	94,4
Długość — pkt.	9,0	8,5	8,7	8,1	8,2	7,6	8,0	7,8
Słupkowanie — pkt.	7,6	7,0	7,3	7,2	7,4	7,2	7,4	7,1
Karbikowanie — pkt.	7,8	7,7	7,8	6,7	7,0	7,1	7,0	6,0
Rdzenistość — pkt.	7,6	7,7	7,7	7,7	8,4	8,0	8,2	8,0
Nitka i mark. — pkt.	6,3	6,4	6,4	5,8	7,6	7,7	7,6	7,7
Ogółem punktów na 100 możliwych	74,0	76,0	75,3	70,9	83,0	82,0	82,7	80,6
Wskaźnik klasy runa	2,2	2,3	2,3	2,0	2,7	2,7	2,7	2,6
Wskaźnik klasy runa w % do ideału	73,3	76,6	76,6	66,6	90,0	90,0	90,0	86,6

Procent występowania rekordzistek (powyżej 7—8 kg wełny potnej) wśród przystępek z rocznika 1962 (według oceny łódzkiej) — 14,5% w stadzie doświadczalnym

wyższa w stadzie doświadczalnym niż w kontrolnym. Natomiast wydajność czystego włókna obu stad utrzymuje się na tym samym poziomie. Stado doświadczalne wykazuje wyraźną tendencję wytwarzania wełny wyższych sortymentów u przystępek z rocznika 1962 w porównaniu do stada kontrolnego. A zatem i tu potwierdza się występowanie cieńszej wełny w stadzie krzyżówkowym. Wyrównanie sortymentów w stadzie krzyżówkowym jest doskonałe, gdyż wynosi 98,4% ideału, a w stadzie

krajowym 94,4%. W ogólnej punktacji za jakość wełny stado doświadczalne uzyskało średnio 82,7 punktów na możliwych 100, a krajowe 80,6 za runa maciorek z rocznika 1962. A zatem stwierdza się wyższą jakość wełny w stadzie doświadczalnym, a wobec występowania w tym stadzie 14,5% przystępek o wydajności przekraczającej 7 i 8 kg istnieje duża możliwość dalszego podniesienia wydajności wełny drogą właściwej selekcji i prawidłowego doboru hodowlanego.

Uzyskane wyniki z przeprowadzonych badań upoważniają do stwierdzenia że dwukrotne skrzyżowanie użytkowych maciorek kaukaskich z trykami merynosa polskiego, a następnie kojarzenie potomstwa między sobą — może doprowadzić do wytworzenia pożądanego nowego typu owiec, zbliżonego wyglądem i wymaganiami do merynosów polskich, o wydajności wełny nie niższej niż u maciorek wyjściowych, lecz przy lepszej jej jakości, oraz o znacznie poprawniejszej budowie.

ВСТУПИТЕЛЬНАЯ РАБОТА ПО СОЗДАНИЮ «ШЕРСТНОГО МЕРИНОСА ТИПА ЕНДЖИХОВИЦКОГО»

Резюме

Работа велась в 1954—1963 гг. в хозяйстве Енджиховице, района Вскова, и имела целью создать новый тип шерстного мериноса на материале 210 пользовательных маток кавказской породы путём их скрещивания с 5 баранами породы польский меринос.

Полученный приплод позволяет утверждать, что двукратное скрещивание кавказских маток с баранами польский меринос и последующее внутригрупповой разведение полученного приплода, может привести к созданию желательного типа племенных овец — близкого по виду и требовательности к польскому мериносу, а по производительности шерсти (6 кг) не ниже производительности исходных маток (кавказских) при лучшем качестве шерсти (70—64%) и при лучшем телосложении.

THE TERMINATION OF THE FIRST STAGE OF WORK ON THE PRODUCING OF A „JĘDRZYCHOWSKI WOOL TYPE MERINO“

Summary

The aim of the work carried out in the 1954—1963 period at a farm Jędrzychowice (Wschowa district) was to produce on the basis of 210 utility ewes of Caucasian type a new type of wool type Merino sheep through crossing them with 5 rams of Polish Merino type.

The results obtained authorize to state that a twofold crossing of Caucasian ewes with Polish Merino rams and then mating the progeny can lead towards the production of a new type of breeding sheep close by appearance to the Polish Merino with a 6 kgs wool yield — which is no lower than that of the initial Caucasian one but of better quality (70—64's) and of much better build features.

STRESZCZENIE

Celem badań przeprowadzonych w latach 1954—1963 w gospodarstwie Jędrzychowice, pow. Wschowa, było wytworzenie na podkładzie 210 maciorek użytkowych rasy kaukaskiej drogą skrzyżowania ich z 5 trykami merynosa polskiego, nowego typu merynosa wełnistego.

Uzyskane wyniki upoważniają do stwierdzenia, że 2-krotne skrzyżowanie maciorek kaukaskich z trykami merynosa polskiego, a następnie kojarzenie potomstwa między sobą, może doprowadzić do wytworzenia pożądanego nowego typu owiec zarodowych, zbliżonego wyglądem i wymaganiami do merynosa polskiego, o wydajności wełny (6 kg) nie niższej niż u maciorek wyjściowych (kaukaskich), lecz przy lepszej jej jakości (70—64's) oraz o znacznie poprawniejszej budowie.